СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVI. Ч. 7. Джерзі Сити, Н. Дж., вівторок, 11-го січня 1938. No. 7. Jersey City, N. J., Tuesday, January 11, 1938. 1938. VOL. XLVI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ЧЕРГОВИЙ ВЕЛИКИЙ УСПІХ КОНЦЕРТУ СОКІЛ-РУДНИЦЬКОГО

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ. — Дня 9. січня ц. р. відбувсь у Філядельфії, в салі Т-ва українсько-американських громадян при вулиці Френклін, черговий концерт українських артистів: оперової співачки Марії Сокіл і композитора Антона Рудницького. Концерт випав надзвичайно успішно. Саля була так набита людьми, як іще ніколи передтим. Артисти виконали свою програму чудово, за що публика нагородила їх бурею оплесків. Антін Рудницький виголосив теж промову, в якій пояснив справу Української Лічниці у Львові. В тій ціли переведено на салі збірку, яка досягнула $500, не включаючи приходу зо вступу.

ПРЕЗИДЕНТ РІШЕНИЙ БОРОТИСЯ З БАҐАЧАМИ.

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт виголосив минулої суботи на бенкеті в честь колишнього президента Джексона промову, в якій підкреслив, що він рішив звести безпощадну боротьбу з певною малою ґрупою капіталістів, які противляться духові часу і потрібним суспільним реформам. Ця ґрупа капіталістів, засланяючись демократією і повною економічною свободою, противиться нинішним реформам і саботує розпорядки уряду. Та саме таким своїм поступованням вона підкопує демократію і вводить економічну диктатуру, говорив президент. Він також наводив подібні приклади боротьби уряду з капіталом з минулої історії Америки.

СЛОВН ГОВОРИТЬ ПРО ДЖЕРЕЛА ДОБРОБУТУ.

НЮ ЙОРК. — Словн, президент „Дженерал Моторс Компані", вислав до уділовців компанії обіжник, у якому зясував теперішнє економічне положення краю. Він сказав, що висота платні ще не представляє собою добробуту. Добробут залежить від того, що за ті гроші можна купити. Тому економічною політикою краю повинна бути заохота до продукції, а не обмежування її. Чим більше продуктів, тим більша можливість для добробуту людей. Словн також говорив, що коли уряд ухвалить висоту заробітної платні й обмежить години праці, то ціни на продукти готові підскочити. Щоб цьому запобігти, треба буде впроваджувати технічні уліпшення.

ДОБРІ ЗИСКИ З БЕНКЕТІВ.

НЮ ЙОРК. — Минулої суботи по цілій Америці Демократична Партія влаштувала бенкети в честь колишнього президента Джексона. Карти вступу на ті бенкети були дуже високі: в деяких випадках по $100. Тому і чистий дохід з тих бенкетів був високий і приніс біля $400,000. Він піде на покриття довгів, затягнених Демократичною Партією в часі президентських виборів.

БУДУЮТЬ НОВІ ТОРГОВЕЛЬНІ КОРАБЛІ.

ВАШИНҐТОН. — Федеральна морська комісія дала сімом морським американським компаніям довгореченцеві позички в ціли будови нових торговельних кораблів. Усіх кораблів плянують побудувати поверх 40. У короткому часі розпічнуть будову 14 кораблів, яких кошти виноситимуть 110 міліонів долярів.

ЧЕРВОНІ ПРИ ПРАЦІ.

ВАШИНҐТОН. — Голова металевого відділу в Американській Федерації Праці, Джан Фрей, подав до відома, що комуністична партія, яка має багато прихильників серед К.П.О., розіслала на днях до них квестіонар, у якім запитує про ріжні справи, а також про те, чи даний член має яких кревняків на урядових посадах, що це за посада, та які адреси до тих кревняків. Фрей заявив, що ці інформації переходять потреби звичайної робітничої організації і вони мають на цілі певні політичні завдання, евентуальну підготову до якогось перевороту.

ЗАСНУВ НАВІКИ.

РОСЛИН (Н. Й.). — Син багатих родичів, студент університету, 17-літній Алекс Вендель, повернувшися в автомобілі в ночи з забави, заїхав до ґараджу і там, не припинюючи мотору, заснув в авті. Правдоподібно двері ґараджу прихилилися самі. З мотору почав виходити отруйний ґаз, який задушив молодого Венделя.

СВЯЩЕНИК КАКЛИН ЗНОВУ ГОВОРИТЬ НА РАДІО.

ДІТРОЙТ. — Священик Каклин, котрий здобув собі широкий розголос своїми політичними промовами на радіо, а котрий на якийсь час мусів перервати ті промови з огляду на заборону епископа, тепер відновив ці промови. Минулої неділі він виголосив свою першу по перерві промову, в якій сказав, що між працею і капіталом мусить прийти до згоди, коли ми хочемо мати добробут в Америці. „Робітники потребують капіталу, а капітал робітників", говорив він.

ХОЧУТЬ УЧИТИ ЦИВІЛІВ ЛЕТУНСТВА.

На конференції представників американського летунства в Клівленді видвигнено гадку, щоб Америка йшла тим самим шляхом у відношенні до крайової оборони, що йдуть деякі европейські краї і щоб в Америці вишколювати в летунстві також цивільні особи. В першій мірі додаткове вишколення військового летунства діставлиб ті, що вже вміють літати; а далі уможливленоб навчання летунства всім тим цивільним особам, що бажалиб цього вчитися.

ІСТОРІЯ ОДНОГО ВІЙСЬКОВОГО НАДІЛУ.

„Дзеннік Быдгоскі" оголосив недавно кілька цікавих судових документів, що торкаються історії одного осадного наділу на Волині, що дивним способом перейшов на власність воєводи Юзефського. Коли в роках 1921 і 1922 надавано військові оселі на Волині вислуженим військовим, воєвода Генрик Юзефскі записав на лісту „живих" кандидатів до такого наділу свого шваґра Болеского, якого в 1920 році розстрілили в Харкові большевики. Ту військову оселю в Нарутовичах, признану небіжчикові, шваґрові воєводи, переписано згодом на його батька, д-ра Болеского, тестя воєводи Юзефского, а вкінці вона перейшла в руки самого воєводи. Пізніше, коли воєвода мав якусь судову справу з д-ром Станиславом Ратлем, він зрікся великодушно аж двох набутих військових наділів у користь союзу осадників. Одначе це тільки про людське око, бо акту даровизни не переведено і наділи належать дальше до п. воєводи Юзефского.

ПО БОЛЬШЕВИЦЬКИ.

Населення боровірської округи хотіло поставити кандидатуру якогось Андреєва на місце урядового кандидата Нікітіна. Таку зміну передбачає советска конституція та виборча ординація. Одначе голова партійного комітету, Нілов, відкинув кандидатуру. Андреєва як „тайного опозиціоніста". На другий день Нілова хтось убив. Під закидом убивства ҐПУ арештувало Андреєва і до кількох днів його розстрілено.

КОРОВА ДЕТЕКТИВОМ.

Недалеко німецько-голяндського кордону трапилася гумористична подія, яка довела до відкриття коровою тайної горальні. На пасовищі сполошилася чогось корова і те, завжди спокійне звіря, пігнало стрімголов у недалекі кущі, втікаючи перед перестрашеним власником, який даремне намагався її зловити. Він почав шукати в кущах корови, але вона немов під землею запалась. Щойно по довгих розшуках знайшов він її у якійсь таємничій западині. Ближчі й докладніші оглядини довели на слід тайної горальні, скритої під землею. Поліція, яку покликав власник корови, сконфіскувала 6 бочок голяндської горівки.

СВІТ В ОБРАЗКАХ

АНҐЛІЙСЬКИЙ АДМІРАЛ РАНЕНИЙ.

Віцеадмірал анґлійської фльоти, Р. В. Голт, командант анґлійської фльотилі на ріці Янґце, що теж був ранений підчас японського обстрілу, керує рятуванням американських моряків з „Панея".

МІЛІОНЕР — ДЕЗЕРТИРОМ.

Енрі Дансіє, моряк-доброволець французької маринарки, купив у дорозі до військової вязниці в Тульоні, де мав відсидіти 30 днів арешту, льотерійний льос. Одначе тому, що підчас „відсиджування" кари видав він усі гроші, намовляв своїх співтоваришів, щоб вони купили льос. Та ніхто не хотів купити льосу навіть і за пів ціни.

Три дні пізніше на льос моряка впала виграна у висоті 1,000,000 франків. Свіжо-спечений міліонер подумав, що найкраще покинути важку військову службу, що мала тривати ще два роки. Як подумав, так і зробив. Утік він з армії і легко вжився в ролю міліонера. Почав по всіх усюдах розбиватися своїм новим переґоновим автом.

Одного дня запаморочений алькоголем міліонер-дезертир, який сам кермував автом, розбив його до придорожнього дерева. Він сам лиш перестрашився добре, зате пораненим пасажирам мусів заплатити 250 тисяч франків відшкодування. Потім Дансіє втік під фальшивим назвищем за останки грошей до Еспанії і забрав з собою товариша, також дезертира. У Сан Севастіяні заложили вони дефіцитове підприємство, яке зіло решту готівки.

Колиж грошей уже зовсім не стало, бувший міліонер-дезертир вернувся до Франції і зголосився до військової влади. За свої подвиги відповідатиме він перед військовим судом у Тульоні.

ПОРІД НА ДАНСІНҐУ.

Хроніка варшавського рятункового поготівля занотувала незвичайний випадок на одним дансінґу. Одна із дансерок, жінка львівського купця Р. Л., заслабла наґло підчас танцю і породила дитину.

АРЕШТУВАЛИ ТОРГОВЦЯ ДІВЧАТАМИ.

В потязі, що їхав з Варшави до Вильна, арештовано торговця жінками, що віз їх із Лодзі. Придержано 22-літню Марію Гарварт, родом із Угорщини, сестри Гільду та Ельзу Крайцівни й доньку банкира з Лодзі, Розу Шульцберґ. Арештований віз їх до Вильна нібито до фільмового виробництва, а на ділі до одного з домів розпусти.

ДЛЯ БАТЬКА.

Сензацію в Станиславові викликав 11-літній Владислав Лехович, який, не можучи дивитись на нужду свого батька, зредукованого урядовця, вибрався пішки до Варшави, щоб там просити праці для свого батька. Його заходи не лишилися без успіху. Батько має дістати посаду, а сина, що чотири місяці йшов до Варшави і назад, повитали в Станиславові оваційно.

РОДИННА ТРАГЕДІЯ ПЕРЕД СУДОМ.

Перед львівським судом присяглих відбулася розправа проти 50-літньої Йосифи Бончек з Любашки, пов. Бібрка, та її 16-літньої доньки Марії за вбивство чоловіка чи там батька Севастіяна, що поводився з ними по звірськи. Жінку засудили на 9 літ вязниці, а доньку увільнили.

ЗДЕФРАВДУВАВ 47,000 ЗЛ.

Окружний суд у Варшаві займається справою залізничого касієра Владислава Глінінського, який допустився ріжних зловживань при квітуванні сум, що відходили до фабрик сірникового монополю. Впродовж кількох місяців здефравдував 47 тисяч зл. Гроші програв на кінських переґонах.

УКРАЇНСЬКА СПРАВА ЦЕ СПРАВА ІНТЕРНАЦІОНАЛЬНА

ЧЕРНІВЦІ (Буковина). — Ось так написав румунський часопис „Курентул", відомий зо свого ворожого становища до українців і української справи взагалі. Передаючи інтервю свого кореспондента з проф. Мацієвичем, бувшим головою дипльоматичної місії У. Н. Р., часопис стверджує, що вже „видно, що світ почав розуміти важну ролю України в боротьбі з большевизмом".

Лорд Галіфакс і Україна.

Далі подає, що темою розмов лорда Галіфакса у Берліні, як це видно з самої анґлійської преси, була теж справа України. Таке писала і французька преса, а між іншим часопис „Політік", який пише, що Україна „ріжниться дуже від Росії расою свого населення, мовою й своєю культурою, звичаями й обичаями, своїми соціяльними ідеями" та що вона мала „в історії довгий період самостійного життя, цілком відмінного від московського".

За самостійну Україну.

Часопис стверджує далі, що визволення України зпід Москви малоб „радикальний вплив на ціле політичне й економічне положення Европи", та що „в теперішньому інтернаціональному положенні виходять з незвичайною ясністю основи історичні, економічні й політичні, які доказують справедливість існування незалежньої української держави".

КАТІВСЬКИЙ ПРИСУД.

РІВНЕ (Волинь). — Польський окружний суд у Рівнім видав такий присуд у справі 55 українців костопільського повіту, обвинувачених у приналежності до ОУН та в терористичній діяльності на терені згаданого повіту: Григорія Рибака засуджено на 12 літ тюрми, а Івана Кублея на 11 літ. Трьох підсудних засудили по 10 років тюрми, чотирьох по 9 літ, чотирьох по 8 і пів року, девятьох по 7 літ, девятнацятьох по 5 літ, пятьох по 4 роки і 8 місяців, пятьох по 3 роки, а одного на два і пів року. Трьох підсудних увільнив суд від вини і кари. Усіх засуджених позбавлено громадянських прав на 10 літ.

НЕ РОЗУМІЄ ПО УКРАЇНСЬКИ НА УКРАЇНСЬКІЙ ЗЕМЛІ.

ЛЬВІВ. — Новий Час" (ч. 286 з 1937 р.) подає що на залізничій стації в Бродах урядують „кресові шовіністи" і не продають українцям навіть залізничих білетів, коли українець говорить українською мовою. І так, Дарія Пшепюрська, що не хотіла говорити по польськи і всіла до ваґону без білету, мусіла заплатити ще кару за те, що не купила білету.

„ШЛЯХ НА КИЇВ".

КИЇВ. — Накладом „Державного літературного видавництва" вийшла повість Семена Шкляренка „Шлях на Київ". В цій повісті виступає „герой" Щорсов, що являється „безстрашним полководцем" і переможцем над „петлюрівськими бандами". Є в повісті і „петлюрівець", що вкінці „прозріває" і стає большевиком. Советська критика називає цю повість „першою серіозною спробою в українській літературі правдиво відтворити" події з часів Директорії від грудня 1918 до лютого 1919 р.).

СКІНЧИЛАСЯ КАРІЄРА МАЄРҐОЛЬДА.

МОСКВА. — Світової слави театральний режисер і геніяльний інтерпретатор російської й світової літератури опинився між „ворогами народу". Його театр замкнено, а членів його трупи приділено до інших театральних ґруп. У комунікаті кажеться, що Маєрґольд не міг позбутися „буржуазних впливів" і підійти до смаку та потреб Совєтів. Уже давніше йому закидали, що орієнтувався в штуці на „гнилу і буржуазну західню Европу та що його пєси просякнуті „троцькізмом". Казали, що він виставляв теж пєси таких драматурґів, що потім стали „ворогами народу і шпигунами".

ВИЖЕНУТЬ ГАЛИЦЬКИХ ЖИДІВ.

БУКАРЕШТ. — Король Кароль заявив анґлійському кореспондентові, що він задоволений зо свого уряду, який є „націоналістичним", себто таким, якого собі бажає румунський нарід. Казав, що будуть вигнані з Румунії ті жиди, які в ошуканчий спосіб дісталися з Галичини і „Росії" до Румунії. Є їх коло 250,000.

КИТАЙСЬКА АРМІЯ У ВІДСТУПІ.

ШАНГАЙ. — Японські частини натискають далі на китайців, які не спосібні ставити опір. Американські кореспонденти стверджують, що китайська армія є цілком здеморалізована та що відступає на цілім фронті у північнім Китаю. Відступає пів міліона жовнірів.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Co., Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ОБРАХУНКИ БЕЗРОБІТНИХ

Перепис безробітних з половини листопаду показав, що 7 міліонів 800 тисяч здібних до праці робітників заявили добровільно охоту записатися як безробітні. Урядові провірки точности перепису доказали потім, що на кожну сотку безробітних записалися в переписі 72 особи, бо на кожну сотку безробітних 28 осіб з ріжних причин у переписі участи не взяли. Якщоб припустити, що так мається справа в цілому краю, то виходилоб, що в Америці в середині листопаду було майже 11 міліонів безробітних.

Перша обставина, яка кидається в очі щодо цього перепису, то те, що число безробітних величезне. Є воно багато більше, ніж цього сподівалися найбільш песимістичні спостерігачі. І це число нині певно не менше, але більше, бо від середини листопаду втратило роботу багато робітників, що її тоді мали. Нині, здається, не буде ніяким перебільшенням, колиб їх число подати на 12 міліонів.

З того числа можна би, щоправда, відчислити коло півтретя міліона жінок, котрі може не вважались би за безробітних, якщоб їх чоловіки мали працю. Крім цього хвилево можнаб не вважати за безробітних у повнім розумінні цього слова коло 2 міліони людей, що працюють на ріжних урядових робітних проектах для безробітних. Колиб і це все відтягнути від загальної суми, то всетаки лишиться майже вісім міліонів здібних до праці осіб, які не мають ні праці, ні публичної допомоги.

Цей стан безробіття є тим страшніший, що безробітні в данім моменті властиво не маються краще, як малися за адміністрації президента Гувера, коли то федеральний уряд умивав руки від допомоги безробітним та складав цей обовязок на уряди стейтів і міст, котрі цього тягару поносити не могли. Досвіди останніх років, уже за президентури Рузвелта, показують, що відповідну допомогу безробітним дати може хіба федеральний уряд. Заки ввійдуть у життя ріжні програми суспільного забезпечення проти безробіття, федеральний уряд повинен оживити наново допомогу безробітним.

Ці висновки показуються зовсім ясно з першого перепису безробіття. Не зважаючи на зовсім поважні його недостачі, яких не можна легковажити і які треба справити, ця перша спроба перепису безробітних дала такі користі, що тепер не може бути найменшого сумніву, що такі переписи безробіття повинні відбуватися частіше. Навіть з усіми своїми неточностями й люками такий перепис показує, якою великою є проблема безробіття та як сильно суспільність потребує її розвязки.

О. С.

РУСИФІКАЦІЯ ПОВНИМ ТЕМПОМ

Діявольськи хитро обдуманий плян зросійщення України провадить Сталін далі — прискореним темпом. Створено — на папері — **„один совєтский народ", „один совєтський язик"** і його ріжні **„наріччя"** („діялекти), Змушено своїх льокаїв від літератури в Україні узнати Пушкіна за „свого, рідного". Тепер до тої самої мети підходиться з іншого боку.

Ураїна має свої великі літературно-історичні памятники. Москва намагається присвоїти їх собі. Всім — не тільки нам, але й чужинцям — знаний величній епос про Похід князя Ігоря. Мовні, історичні й інші прикмети — всі однозгідно вказують, що це памятник **нашого** красного письменства. І от видерти його нам намагається тепер совєтська історична „наука". На цю тему тепер багато, наче на приказ, пишуть большевицькі ґазети. Напр. у **„Комуністі"** проф. О. Білецький, „доктор літературознавства". Насамперед, цитуючи „Слово о полку Ігоря" в часописі, друкованім будь-що-будь українською мовою, той учений „доктор" скрізь дає нашим словам **московську транскрипцію.** Отже так пише: „человеком", „редко", „реч" і т. п. Тим уже вносить він плутанину в трактований предмет. Пишучи про повітря, що ним дихали воїни Ігоря, він пише про **„повітря південного краю"**, брони, Боже, не України, чи старої князівської Руси, відмінної від Московщини! „Південний край" це російська термінольоґія для України — „южно-рускій край". Переходячи до самого нашого твору, московський підлизайко пише: „Буржуазно-українське літературознавство XIX—XX ст. настоювало на національно-українське походженя поеми. Воно доказувало, що „Слово' це памятка, анальоґічна козацькому епосові дум XVI—XVIII в., настоювало на те, що ніби тільки переклад українською (сучасною) мовою може передати красу стилю поеми. В основній ідеї „Слова" бачили відстоювання „цілости української держави" (самий цей вираз ненавидить московський льокай). А на ділі, мовляв, було інакше. Бо на ділі „Руська земля", про яку сумує автор „Слова", зовсім не „українська" і не „великоруська" держава, а всетаки федально-дружинна Русь XII віку, де ще **не могло бути й мови про „національність" у пізнішому розумінні цього слова".** Що й інші народи, лишаючися самі собою, міняли з бігом історії свої назви: Молдавія чи Волохи на Румунію, Сербія на Югославію, кастильці на еспанців і т. д., це прекрасно знає „вчений" московський льокай, але мусить писати приказане йому згори: щоб тільки доказати, що України тоді ніякої не було, що старо-київська Русь — це не Україна... І тіж самі московські „вчені", які кажуть, що в XII в. не було скристалізованих націй, пишуть про новгородського князя Олександра Невського, який у 1240 р. погромив шведів і оборнив „російський народ". Отже російський народ тоді вже був, тільки українського не було... Таксамо забороняють совєтські письмаки звеличувати память Мазепи, хоч він боровся з царем. Але самі звеличують память московських Іванів, Василів і Петра І-го за те, що вони доконали такого „поступового" в історії людскости факту, як „зібрання російських земель" докупи в одну імперію.

З таким ультра-шовіністичним московським підходом до справи розвязує совєтський „учений" і проблему „Слова о полку Ігоря". Розвязує просто, по фельдфеблівськи, як пани наказали: „Суперечки ці, — пише він — як і подібні до них суперечки про „старшинство" руської (російської?) чи української літератури, давно зняті ленінсько-сталінським ученням про національність, ленінсько-сталінським розвязанням національної проблеми. „Слово" було і залишається важливим фактором в історії **і української і російської літератури".**

Єдним словом: один народ, одна література! Колись царські „історики" доказували, що історія Київської Руси спільна і нам і Москві. Тепер, ідучи в їх сліди, доказують совєтські „історики" і „літературознавці", що і наш найбільший старий памятник літератури теж „спільний": і наш, і їх...

А все це баламутство на те, щоб убити в голову „безмозким хохлам", що нічого в них нема свого, що все спільне: і письменство, і держава, і історія, ну, і „дорогий, любимий Сталін"...

І подумати, що є за кордоном українські таки попихачі, які повнять службу добровільних яничарів під приказами нового червоного царя!

ЯК АНГЛІЄЦЬ ШУКАВ "ПРАВДИ" В СОВЄТАХ

Недавно вийшла книжка, написана одним з найвизначніших членів анґлійської „Лейбор Парті", предсідника екзекутиви Міжнародного Союзу робітничих юній, сера Волтера Ситріна, під заголовком **„Шукаю правди в Росії".** Є це велика праця, майже 500 сторінок, звісного знавця робітничого світу, його потреб і бажань.

Уже на вступі зазначує автор, що, слідячи за подіями в Совєтах у часі від 1925 до 1936 року, „був глибоко зворушений браком особистої свободи та цілковитим, бо приказаним браком критики. Висліди, що ними большевики чваняться, є осягнені за ціну **безмежного людського терпіння".**

Послухавши кількакротних запросин, поїхав автор нарешті в 1936 р. до Совєтів, але застеріг собі згори **свободу рухів.** На це большевики згодились, але дали йому за товариша товмача, до котрого він ані руш не міг набрати довіря. Автім автор згори робить читача уважним, що в Совєтах є люди незвичайно обережні підчас розмови з ними.

Уже перша стріча з дійсністю „соціялістичної вітчини" на совєтськім кораблі „Смольний" у дорозі з Лондону до Ленінґраду була дужи характеристична.

На тім кораблі відбувалися що днини для пасажирів відчити з совєтської „політграмоти". Капітан корабля сконфіскував і спалив одній подорожуючій анґлійці книжку довголітнього московського кореспондента часопису „Christian Science Monitor". Був це п. **В. К. Чемберлейн,** а його книжка п. з. **„Епоха заліза в Росії"** була написана дуже безсторонно, а декуди навіть прихильно до Совєтів, але всеж таки була у ній критика. На протест анґлійки відповів капітан, що радо спалив би й самого автора цеї книжки.

Висівши в Ленінґраді на сушу, Ситрін завважив, що від його останнього побуту в Совєтах в 1925-тім р. нічого не змінилося на ліпше. Вибудувану на передмісті Лєсной робітничу кольонію застав він майже в руїні, і страшно перелюднену. В державнім споживчім склепі продавано зогнилі рибки, якісь квасниці та огірки, котрі людність жадібно купувала. Тут робить автор докір **Бернардові Шовові,** котрий на злість своїм консервативним землякам описував майже прихильно відносини в Совєтах, що цей (Шов) „описував Совєти немов той глядач у театрі, що сидить у першім ряді крісел, але не завдав собі труду піти за театральні лаштунки та придивитися до **дійсности".**

Ситрін пише далі в своїй книжці про шалений зріст совєтського мілітаризму, причім звертає особливу увагу на зріст нових, упривілейованих суспільних кляс у Совєтах, бо сини теперішніх большевицьких достойників мають згори забезпечену карієру.

Дуже інтересні є ті враження автора, що відносяться до будованого большевиками **каналу Волга—Москва,** котрим то каналом вони дуже чваняться. Його будують переважно політичні вязні, повбирані в страшенне лахміття. І вільнонаємні робітники при тім каналі малощо ліпше одягнені. А вже найбільше обурило Ситріна відношення влади до людности — повне погроз і терору.

Відвідуючи в Москві фабрику „Шарікопод шіпнік", пущену перед кількома роками в рух, завважав автор, що як машини так і цілий льокаль виглядали немовби щонайменше вже з 10 літ існували. У тій фабриці побачив він **„чорну таблицю",** на котрій для публичного насміху виписується назвища слабше працюючих робітників.

Він пише про це ось що:

„Мене допровадив майже до розпуки вид вирафінуваного звірства такої системи. Колиб ви (большевики) мали в себе справжні робітничі орґанізації, то ви ніколи не допустилиб до того, щоб людей так зневажано".

На це почув він від представників совєтських трейдюнійних союзів (у котрих все згори іменоване — Ред.), котрі його опроваджували по фабриці, що вони „не можуть вести дискусії з людиною, котра думає в такий яскравий капіталістичний (?!) спосіб".

Москва зробила на автора ще гірше враження, ніж Ленінґрад. Він згадує про товпи забруджених і повних розпуки селян, що цілими днями на Казанськім двірці (вокзалі), та підносить іще з притиском, що на **50** стрічених на вулиці — і то в середмісті — людей тільки один припадає такий, що є пристойніше убраний.

Історичний „Нижній Новгород" прозвали большевики „Ґорким" — в честь звісного російського письменника. Є там фабрика самоходів, а коло неї основали вони „соціялістичне місто", цебто садиби для робітників.

Про ту робітничу осаду пише Ситрін, що вона виглядає „як **купа болота** і правдоподібно дальше буде так виглядати. Ті люди беруться будувати доми, та не годні їх докінчити, бо... не мають часу".

Зрештою завважав автор, що всі, вживані у тій фабриці машини, є американського або німецького походження.

Робітничі домівки при звісній електричній централі „Дніпрострою" порівнює автор, відомий спеціялст у справі робітничих мешкань, попросту з **„хлівами".**

Притім незвичайно його здивувала трикротна контроля перепусток. Факт цей уважає автор за очевидний доказ страху перед противниками большевицького режиму, котрих мабуть немало має..

Остаточні висновки Ситріна є дуже песимістичні. Наскільки йде про совєтський **промисл,** то він виказує лиху продукцію, високі кошти адміністраційні та дуже фатальну орґанізацію праці.

З суспільного огляду впровадили большевики **акордову працю.** Є це система, осуджена рішучо всіми робітничими орґанізаціями на цілім світі, а тимчасом вони ще й чваняться нею як **„стахановщиною",** котра вже коштувала життя (внаслідок замахів) неодного стахановця. Є це взагалі нечуваний визиск людських сил. Якогось „ентузіязму" по стороні робітників Ситрін цілком не завважав.

Про **політичну большевицьку систему** говорить він в дуже **неприхильнім** тоні, хоч сам він є завзятим противником фашизму. Він пише: „Якщоб Гітлер перемінив свою систему на систему Сталіна, то ніхтоб тепер не чув нічого про Дімітрова, бо вже булиб його давно закатрупили в німецькій тюрмі. Тюрма, „концлаґер" та заслання на Соловки постигли десятки тисяч людей, котрих одинокою виною було те, що їх віра в соціялізм була інша ніж сталінська".

Тут нагадаємо, що Дімітров є тепер головним діячем Комінтерну та що перед кількома роками він був у Берліні обвинувачений за співвину у підпаленні німецького парляменту. Німецький суд звільнив його. Та Сталін був би зробив з ним коротший процес. Щодо властивих плянів Москви, Ситрін пише, таке:

„Світова революція була і є далі метою совєтської політики. Булоб великою хибою думати, що комуністична партія зріклася вже того пляну. На ту ціль видано і видається й далі сотки тисяч фунтів стерлінгів".

Подав І. Н.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

НЮАРК, Н. ДЖ., Тов. Вільна Україна, від. 152, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в середу, 12-го січня, в годині 8-мій ввечір, в гали церковній на Мортон вул. Просимо всіх членів явитись, а довгуючих вплівнати свої залеглости. Буде прочитане справоздання відділу з 1937 року. — С. Присяжний, секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Товариство Вільних Козаків, від. 316, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в четвер, 13-го січня точно в годині 8-мій вечером, в У. Н. Домі, 931 Джозеф евеню. Просимо всіх членів конечно прийти на збори, боє важні справи до порішення. Контроля здасть справоздання за минулий рік. Довгуючі члени зволять вирівнати свою залеглість. Кожний член обовязково повинен платити свій розмет кожного місяця. З початком нового року Товариство не обовязується більше за нікого розметів платити. Хто з членів не буде притримуватись тих ухвал, щоби пізніше не нарікав. — М. Луцишин, предс.; В. Ґурянський, секр.; Д. Скороходь, кас.;

Два подорожні стрічаються в готелі:

— Чи в вашій кімнаті є теж тільки блощиць, що і в моїй?

— Я радо відповів би теж стільки блощиць, що перед знати, скільки є в вашій.

Маре Сталь.

ПРОШАК

Гість наняв кімнату в готелі, з якої вікон видно було подальше ріку, ліс і узбіччя гори. Зараз випакував куфер, білля кинув у шуфляди, другий одяг повісив у шафі, мило та причандали до голення поклав на умивальні. Потім вийшов без капелюха, лише з палицею. З лиця його пробивався неспокій.

Більше біг, ніж ішов. Зійшов долі узбіччю та пустився в ліс. Ішов уже кілька годин, у задумі. Та як змучився, опав обезсилений на траву невподалеки від глибоченного яру.

— Один крок — і всьому кінець! — промимрив. Та не мав сили підвестися, щоби станули на краю скелі й скочити у провалля.

Лежав так, а думка про самогубство не кидала його. Пробігав у думках усе своє життя... Ні, він мусить скочити з тієї скелі, іншого рятунку для нього нема!

Та не кинувся. Ще минуло кілька днів. Ходив безцільно по лісі й вертався до своєї кімнати в готелі.

Коли так раз сидів у кімнаті біля вікна, побачив, як над беріг ріки прийшов якийсь чоловік. Попихав ручний візочок. Зупинився біля кладки. Став розкладати свій „крам". То був катаринкар. Катаринку уставив уважливо, потім узяв котелок, у землю застромив два палики, завісив котелок.

Кандидат на самовбивника слідкував пильно за катаринкарем. Той приніс собі води з ріки, взяв із візка трохи бараболь, вкинув у котелок і розложив під ним вогонь. Знявся клуб диму. Катаринкар добув люльку, набив її тютюном і став пахкати.

Кандидат на самовбивника взяв палицю та пустився до ріки. Небаром був біля катаринкаря, що спокійно-вдоволено сидів біля бараболь, які докипали в котелику. Як катаринкар побачив незнайомого, взяв за корбу катаринки та став грати. Притому не переставав попакувати люльку. Лівою рукою зняв покришку з котелка, щоби бараболі не перекипіли. Як пан підійшов до катаринки, виняв монету з кишені та поклав на катаринку. Прошак сховав гроші в кишеню та перестав грати.

Здавалося, що чекає, щоби пан пішов собі далі. Та пан не відходив. Він станув під деревом і поглядав на прошака, що мав одну дерев'яну ногу. Оба мовчали. За хвилину пан спитався:

— Тяжкі часи, правда?

Катаринкар на хвилинку виняв люльку з зубів, вдарив нею об дерев'яну ногу та сказав:

— Війна ще гірша!

Пан трохи збентеживсь. Справді той прошак говорив правду.

— Багато авт сюди переїжджає, правда?

— Багато, що самі можуть гинути тай інших переїжджати на смерть.

— А ви не хотілиб мати авта?

Прошак здвигнув плечима.

— Мені не спішно. Зрештою, кожний чоловік чи пішки, чи автом дійде до мети: до смерти.

— А ви вдоволені зо свого життя? — спитався пан.

— Ніхто не є вдоволений, — відповів прошак, усміхаючись. — Я також рад би мати щось ліпше; та колиб я мав щось ліпше, я знову забажав би щось ліпше, і так вічно. Тому кажу собі: „Чоловіче, будь вдоволений!"

„Справжній фільософ із цього прошака, — подумав кандидат на самовбивника. Його зацікавив цей чоловік із дерев'яною ногою, що просив милостині на дорозі, а всеж був вдоволений.

Пан сказав:

— Я маю приятеля, що майже все життя був великим багачем, нараз утратив усе. Він сказав собі, що радше покінчить самогубством, ніж має жити бідаком. Що ви скажете на це?

— А не може він уже заробити нічогісінько? — допитувався катаринкар і вибивав люльку до дерев'яної ноги. — Він певно старий, хорий?

— Ні, молодий. Та його покинула жінка, тому, що він збіднів.

— Шкода, що вона скорше не покинула його, — сказав прошак і став набивати люльку.

Кандидат на самовбивника збентежився трохи, та зараз став тихо сміятися.

— То любо слухати вас. Ви мені зараз сподобалися, коли я побачив вас, як ви взялися заходити біля вогню. Ось вам іще кілька центів; ви дійсно справили мені приємність вашими словами. Розповім це мому приятелеві, як стріну його. Бувайте здорові!

Він вернувся до готелю. Тепер гарно пообідає. А то справді який дурень був із нього. Таж він іще не потребував простягати руки по милостиню. Тай не мав дерев'яної ноги, а обі свої власні, здорові. Тай іще не війна, а добре роздумати, то поправді життя ще не таке тяжке. Вінжеж ні хорий, ні старий, іще може зачинати від початку. Цей тиждень спокою, це ходження по лісі поділало на нього добре, а ще ліпше поділав на нього той добрячий прошак із дерев'яною ногою! Чувся доволі молодим і здоровим. А щоби зрозумів це, то щойно прошак отворив йому очі.

Гість (до вейтра): Що? Ви до рахунку зараховуєте і нинішню дату?!

Вейтер: — Прошу пана, таж і приповідка каже, що час то гроші!

Ернест Геллько.

КРИТИКА

Критика! Ви чули напевне нераз цей вираз. Але чи чоловік, що його вимовляв, розумів його значіння? Не думаю. Мало є виразів більше незрозумілих.

Критика така, що її звичайно управляють, є балакуча, труслива й рабська: не вміє вона говорити, не може й не сміє. Критик Павло знає письменника Петра й тому мусить його ощаджувати, що там Петро не написав би. Зрештою Петра хвалить Яків, отже Павло мусить його також хвалити. Автім Павло не має що сказати, не має ані ідеї, ані стилю, ані бажань, ані жалів, ані обріїв. Признав за слушне, що Петро до нього подібний, і тому його хвалить. Або знову Павло читав у дитинстві книжку, підписану старим і відомим назвищем: від того часу Павло хвалить цю книжку й ставить її як зразок для майбутніх письменників. Павло є найсильніше переконаний, що всі книжки, які він читав у молодості, є святістю, що жаден уже вищий талант не може прийти на світ та що Творець уже вичерпався.

А скількиж то молодих людей, що може носили в собі життя, відтрутила неприхильність або ще страшніша байдужність — та страшна байдужність, що не стерпить замахів на себе; скількиж то безапеляційно засуджених за те, що залишилися вірні собі, не зважаючи на накази педантів, які хотіли би, щоб кожний був подібний до всіх і щоб не підіймався понад устійнений рівень!

Коли я скажу малій критиці, що вона є мала й дрібничкова, вона тим не дуже здивується. Люди доволі легко погоджуються зо своєю мірнотою, живучи в переконанні, що не можна від неї звільнитися, коли хтось лякається попасти в перебільшення. Але коли я скажу тій критиці, що вона жорстока, — здивується, бо, не беручи нічого поважно, не трактує поважно й ран, що їх завдає рукою холодною, загорнутою в рукавичку. Коли їй скажу, що вона не всилі нічого збудувати, але багато знищити; що, не маючи доволі сили, щоб дати життя, при всій своїй слабості має спроможність убивати, та що, не бажаючи бути жорстокою, повинна статися розумною, тоді, не можучи зрозуміти того, що я хочу сказати, відповідає, що я йду трохи задалеко. Запевнює мене, що вона не має заміру вбивати. Е, я не говорю про ваші наміри! Знаю добре, що ви не маєте ніяких намірів, але саме це вам закидаю. Треба, щоб ви мали наміри!

Дай звичайному критикові невідомий архитвір. Заки висловить свою думку, запитається, що ти думаєш. Поки рішиться на якусь опінію, перейде думкою всі огляди на особисту користь, а оком обличчя всіх своїх приятелів. Змініть підпис на якомусь творі: сторінки, що їх признав за божевільні, признасть тепер величними, або навпаки.

Назагал мала критика все, що велике, вважає неможливим. Тому та критика чемна, поправна, медогубна й мірна, живе тільки обумовленими переконаннями, обережним подивом і урядовим захопленням. Творча мірнота — це улюблена дитина малої критики. Хиби вищої людини дають можність пізнати особистість, що живе й розвивається; мала критика ненавидить хиби великих людей не тому, що вони є хибами, але тому, що в них дрімає сила.

Лякаючися, щоб чоловік, озброєний ідеєю, не видав голосу, до якого не звикло її вухо, вона волить тих, що пишуть так, щоб нічого не сказати. Мала критика любується давнім-давно створеними фразами, бо вони не можуть її скомпромітувати. Людина, що говорить власною мовою, є молода для сучасних, поки стане велика для потомности. Мала критика переконана, що великі люди ніколи не були молоді, ані живі, що вони відразу були клясиками, померлими перед чотирма тисячами років, а глузує й відвертається від сучасної й живої величі. Супроти ґенія справжня велич схилилаб голову, але мала критика стоїть завсіди випростувана й горда. Щоб пімститися, вона в ґеніяльних творах підкреслює недостачу противника, але мірноту оплескує.

Перед мірнотою всі двері стоять отвором; перед великими людьми їх щільно замикають.

Згадайте імена всіх тих, що здобули не розголос, але славу; читайте їх життеписи.

Запитайтесь їх; відповідять, що на розсунення товпи й здобуття місця зужили більше сили, ніж її треба на те, щоб створити тисячі архитворів. Зужили свою найчистішу кров у боротьбі зверхній і безплідній, що припинила плодоносну працю мистецтва; зневіра тисячу разів крала їм і світові найкращі їх захоплення й молодечі пориви; скільки годин, що могли бути годинами ґеніяльних надхнень, годинами світла, стали годинами смутку й пригноблення! А був це подвиг малої критики, що, славлячи мірноту, була байдужа для ґеніяльности.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

БУДУЙМО СВІЙ ПАВІЛЬОН.

Щоби багато не розписуватись про український павільон на надходячій світовій виставі (бо всі ми добре знаємо вагу такого павільону), скажу, що треба в найкоротшому часі в тій справі зїхатися на наради провідникам наших запомогових і політичних орґанізацій, щоб вони між собою ухвалили однозгідно підтримати будову свого павільону. Всі орґанізації повинні наложити на своїх членів одноразовий податок у сумі $1. Коли члени всіх орґанізацій зложать по одному долярові, то легко буде зібрати суму $50,000 і можна буде в короткому часі приступати до його будови.

Інакше, якщо ми зачнемо збирати гроші шляхом доривочних збірок, то будемо тих $50,000 два роки збирати і всіх таки не зберемо. Крім того цілком потерплять на тому інші збірки на Рідний Край, які також є дуже потрібні. Всі орґанізації повинні піддержати цю гадку, а справа піде скоро вперед.

Олекса Кибюк,
член 361 від. У. Н. Союзу
в Ню Йорку.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

Дня 8-го січня 1938 р. в 6:30 рано впокоїлася в Болтимор, Мерілєнд, п. **Теодора Семенків**, жена Йосифа Семенкова, що через 22 роки була членкою У. Н. Союзу й Товариства Івана Франка, відділу 337.

Покійна родилася в Вишнівці, повіт Підгайці, в Західній Україні, 2-го березня 1890.

Похорон відбудеться в вівторок, дня 11-го січня, в 9-тій годині рано з дому жалоби до української греко-католицької церкви на Вулф Стріт.

Петро Семенків, секр. від.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

СИРАКЮЗ, Н. Й.

Відчит про большевицький терор.

Заходами від. ч. 9 ОДВУ відбувся в нашій громаді 26 грудня 1937 відчит І. Пігуляка на тему: „20-ліття большевицького терору в Україні“. Відчит відбувся в У. Н. Домі і на нього прибуло поважне число громадян.

Прелеґент у трьох годинах змалював жахливий терор дикої большевицької диктатури й знущань над українським народом. Він зясував, у який спосіб Москва фальшом і облудою підійшла українські маси, щоб відбудувати, хоч червону, але московську імперію. Тепер Москва безпощадно винищує все, що має хочби малу тінь українства на собі, нищить нашу національну культуру, традиції і т. п. Свої твердження прелеґент опирав на достовірних джерелах, бо таки на самих московських. Хто вміє вичитувати все покладно в совєтських часописах, той знайде в них точні доkази цього знущання над Україною. Також прелеґент покликувався на очевидців, які були колись захопилися большевицьким „раєм“ і виїхали туди, щоб там поселитись. Але, закоштували цього „раю“, вони вернулись назад до цивілізованого краю і тут вони описали все так, як бачили.

Всі слухали бесідника з запертим віддихом. У салі було навіть кілька большевицьких прихильників. По відчиті один з них почав дорікати, що чомусьто говориться багато про большевицькі знущання, а нічого не говориться про те, що діється під Польщею. На те прелеґент відповів, що тепер є відчит, призначений тому, що діється в Совєтах, а іншим разом буде призначений відчит тим знущанням, що діються в Польщі. Одні знущання не виключають других. Большевики і поляки однаково страшні для нас.

Інший прислужник Москви домагався, щоб улаштувати на ту тему прилюдні дебати. Але на це один громадянин відповів йому: „А звідки ви оба походите, що так обороняєте Москву? З Москви, чи з Галичини?“ Оба вони після того замовкли і не відзивались. Ще один з них питався, яким способом Україна може визволитись, на що дістав відповідь, що власними силами, шляхом національної революції.

Слухачі нагородили бесідника рясними оплесками, і скріплені на дусі вертались додому.

Треба підкреслити, що таких відчитів нам потрібно більше. Нам треба на кожному кроці вияснювати, якими підступними способами Москва старається сковувати Україну і над нею панувати.

Г. Туркевич.

УКРАЇНОЗНАВСТВО В АКАДЕМІЧНІМ ЖИТТІ НІМЕЧЧИНИ ЗА 1937 РІК

(ВУНІ) Впродовж минулого академічного (1936/37) року українознавство в Німеччині, крім кількох лекторатів в університетах по маленьких містах центру і заходу, найміцніше закорінилось у трьох східних університетах, себто в Берліні, Бресляві та Кеніґсберґу. В зимі минулого року першенство в цім відношенні належало Альбертовому університетові в Кеніґсберґу, де проф. К. Г. Маєр читав вступ до вивчення україної мови, а проф. Ганс Кох зорґанізував окремий цикль викладів про Україну, її історію, культуру, ґеоґрафію та промисловість. З окремими рефератами виступали професор національної економії Оберлендер, доцент ґеоґраф Плечке, д-р Кремер та інші.

В біжучому зимовому семестрі оголосив проф. К. Г. Маєр у Кеніґсберґу курс „Історії старої української літератури“, що тішиться дуже великим числом слухачів, та семинарні вправи „Слово о полку Ігореві і староруські літописи“. Крім того заходами старославного „Королівського німецького Товариства“ виголосив професор К. Г. Маєр реферат „Східньо-европейські народи у світлі їх літератур“ (5. листопаду м. р.). Свою увагу зосереджував прелеґент зокрема на українцях, росіянах та поляках, а впершу чергу саме на українцях, як на першім народі східньої Европи, що розвинув власну високо артистичну літературу, яка відбивала в собі всі більші міжнародні европейські літературні напрямки в протилежності до письменства російського.

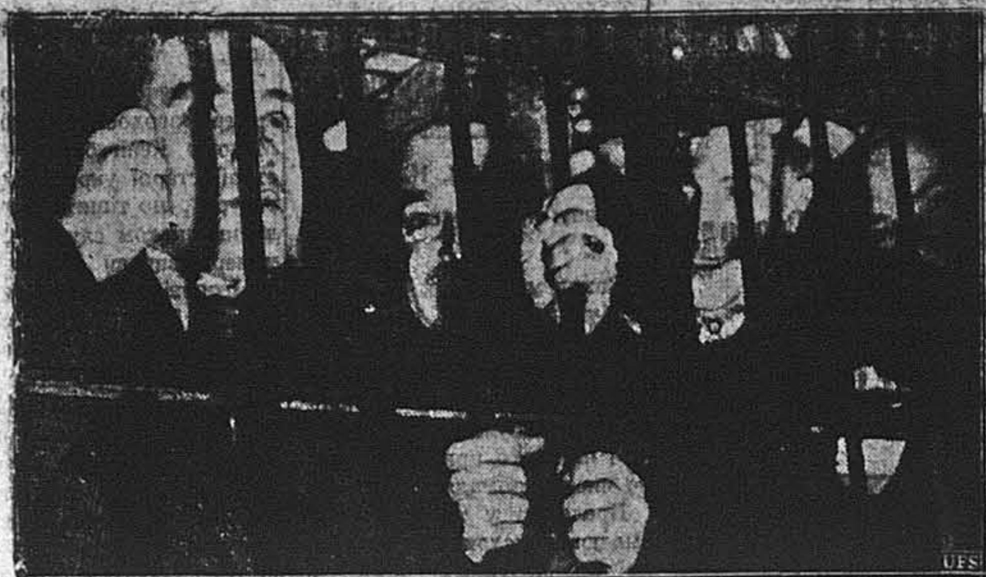
В Бресляві оживились українознавчі студії в звязку з призначенням на тамошній університет професора Коха з Кеніґсберґу. Проф. Ганс Кох обняв катедру історії східньої Европи та директорство над „Остевропа - Інститутом“. У цьому семестрі оголосив він вправи на тему „Русь-Україна та Литва 1240—1386“. Також сильно узгляднена Україна у великих, проваджених професором Кохом, вправах „Вступ до історії східньої Европи“.

В університеті в Берліні професор і директор словянського семинара, Макс Фасмер, оголосив цього року курс лекцій про „Кобзаря“ Шевченка.

ДОБА СТАЄ ДОВША

Що це доба? Це час, у якому земля виконує один повний оборот довкола своєї оси. Земля, що обертається, є для нас мародатним годинником, на основі якого реґулюємо всі інші годинники. Щож станеться, коли хтось, що його годинник спізнюється, або ходить запомало, нпр. жде приїзду поїзду? Коли поїзд приїздить точно, тоді особа, якої годинник спізнюється (без відома тієї особи), буде думати, що поїзд приїхав заскоро. Такі самі несподіванки ждали би астрономів, колиб вірили сліпо свому годинникові та землі. Поїзд, що ходять точно, — це зорі. Отже вчені запримітили, що ті зоряні поїзди прискорюють свій хід відповідно до годинника-землі. Одначе з того не витягнули висновку, що зорі прискорюються справді, а стали шукати в механізмі земного годинника причин, яким можнаб приписати спізнювання годинника. І знайшли цю причину, а саме: коли земля обертається, то маси води підчас припливу і відпливу притягані сонцем і місяцем труть об дно землі та опізнюють оборот землі довкола оси.

Отже земля обертається щораз помаліше, доба стає щораз довша. Люди готові би з тієї причини домагатися підвишки платень. Бо коли день стає довший, то і місяць продовжується, а за довший час праці належиться більша заплата. На щастя чи на нещастя це продовження менше ніж мікроскопійне. На сто літ продовжується доба на дві тисячні частинки секунди. За 43 міліони літ буде доба на землі довша на цілу годину, а за міліярд літ буде двічі довша ніж тепер, під умовою, що все останеться по старому.

ЗА КРАТАМИ ЗА ЮНІЙНУ АГІТАЦІЮ.

Коли 16 робітників станули до пікет під фабрикою Форда в Канзас Ситі, Мізурі, поліція забрала їх до вязниці, закидаючи їм нарушення спокою. На образку частина цеї пікети за кратами вязниці.

WPA РОБИТЬ ПОКАЗНИК ІМІҐРАНТІВ, ЩО ПРИБУВАЛИ ДО АМЕРИКАНСЬКИХ ПОРТІВ

Федеральна „Адміністрація Поступу Праці (WPA) переводить тепер на Елис Айленді роботу, яка може мати велику вагу для сорок тисяч американських громадян та для чужинців-іміґрантів, що хочуть стати громадянами. А саме, робітники, що працюють для WPA, роблять докладний поіменний реєстр усіх іміґрантів, що прибували в Америку впродовж останніх сорок років, зазначуючи день прибуття кожного іміґранта та переписуючи ті інформації, які він давав про себе на іміґраційній стації. Виписують ті інформації з корабельних списків, часто вже дуже старих і ледви читких, та переписують їх на індексові картки, так, щоби була окрема картка для кожного іміґранта і щоб можна їх упорядкувати за азбукою.

Для багатьох людей буває важко доказати, що вони прибули сюди леґально, або встановити день свого прибуття. Такий доказ буває потрібний для одержання громадянських паперів, для спровадження в Америку родичів за іміґраційною квотою, або щоб одержати міську посаду, роботу в WPA, чи пенсію на старість. Законні докази прибуття багатьох іміґрантів є по іміґраційних стаціях, та тепер вони часто заховані в купах старих книг і паперів, і потрібні записки нераз і знайти трудно і трудно прочитати.

Часто людині, яка прибула в Америку ще давно або прибула сюди ще малою дитиною, приходиться доказувати, що вона приїхала і була допущена сюди законно. Від 1928 року правильним іміґрантам дають окремі леґітимації, отже вони доказ мають. Але коли хто приїхав сюди перед 1928-мим роком, то доказу треба шукати в корабельних „маніфестах" (списках пасажирів), які є поскладані за датами. Коли хто помилиться щодо дати свого приїзду, забув її або, як мала дитина, цілком не знав, то буває, що записки про нього треба шукати або й не можна знайти.

Федеральні установи, Іміґраційне і Натуралізаційне Бюро теж мусять тратити багато часу на шукання потрібної інформації про іміґранта і теж не все можуть знайти її. Щоб зробити докладний показник міліонів імен, на те вони ніколи не мали досить робітників, ані досить фондів. Аж теперішня робота, яку почала WPA, дасть можливість знаходити всі потрібні інформації й докази, що їх треба частіше і все більшому числу людей.

Перший докладний показник буде зроблений для років 1897—1902. До кінця цього року всі дані з тих літ будуть переписані зо старих корабельних списків на індексові картки, імя за імям. Показник буде зроблений за тою самою фонетичною і правописною системою, за якою зроблені реєстри для соціяльного забезпечення, що містять іще більше міліонів імен у такім порядку, що кожне можна легко знайти.

Такі самі показники роблять робітники WPA не тільки на Елис Айленді, але й у інших портах, через які переходили іміґранти, між іншими в Бостоні, Дітройті, Філядельфії і Ню Орлієнсі.

Багатьом натуралізованим громадянам Злучених Держав нераз треба мати доказ, що вони самі або їх родичі приняли американське громадянство. Від 1906 року натуралізація чужинців відбувається під наглядом федерального уряду, всі документи натуралізації мають таку саму форму і копії зберігається у Вашингтоні. Але до 1906-го року не було в тій справі одностайности і не було відповідного нагляду. Ті старі записки про натуралізацію не всі однакові, тримають їх у ріжних місцях і в дуже неодинаковім порядку. Деяких тепер теж нераз трудно знайти. Показників тих старих натуралізаційних паперів теж треба, і заходом WPA теж почато їх робити в ріжних містах, між іншими в Лос Анджелесі, Скрентоні, Бостоні, Ель Пасо і Дітройті.

WPA вважає, що між роботами, які виконують канцелярійні робітники WPA, ця є одна з найцінніших і найкорисніших. Старі папери гниють, розсипаються, і все є небезпека, що може їх знищити пожар. Очевидно, WPA може виготовляти ті показники настільки, наскільки є потреба роботи для безробітних, яким вона дає тимчасове заняття.

До заведення для божевільних привезли пацієнта. Два послугачі випроваджують із каритки його, він старається вирватись їм і кричить:

— Пустіть мене! Пустіть мене! Я не є варят! Це помилка!

— Любий пане! — пробує успокоїти його один із послугачів. — Чому ви вириваєтеся? Коли ви маєте здоровий розум, то ви повинні зрозуміти, що ви не варят!

Дівчина (кінчить лист до нареченого, з яким посперечалася): „...це лише затям собі, мій коханий, що коли так далі будеш оглядатися за дівчатами, то можеш розглянутися за іншою дівчиною..."

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ

НА РІДНУ ШКОЛУ.

З нагоди Різдва зложили як коляду для Рідної Школи: Осип Данило Стеткевич з Луїсбурґу, Па., $5; Калина Лисюк з Плейнфілд, Н. Дж., $2. Гроші переслано через Обєднання.

ДЖЕМЕЙКА, Н. Й.

На інвалідів.

В суботу, 1 січня 1938, відбулося в нюйорській церкві при 7 вулиці поминальне богослуження по пок. М. Заборській. Потім була поминальна гостина, на котрій гром. Костишин згадав про покійника, знаючи його з молодих літ, як того, що все жертвував на народні цілі. Притім гром. Костишин завізвав присутніх іти слідами покійника й зложити якусь жертву на українських інвалідів. Збіркою занялась пані Кузів. Зложили по $1: Заборська, Кузів, Костишин, Т. Білоус, І. Мельничук, С. Самборський, В. Воробець, П. Деркач, С. Савка; М. Любусь 50 ц. Разом $9.50. Гроші переслано через Обєднання на призначену ціль.

Присутній.

САВТ ПЛЕЙНФІЛД, Н. ДЖ.

На інвалідів.

В нашім невеликім містечку мешкає небагато українців. Вони мають свою церкву, при котрій священичі обовязки сповняє о. І. Федина. Недавно Сестрицтво Пресв. Богородиці влаштувало гостину в честь свого пароха за його невтомну двolітню працю для громади. По скінченні гостини пані Дубас піддала гадку, щоб дещо зібрати на інвалідів у старім краю. Збіркою занялася пані Дорош. Зложили: М. Дубас $1; по 50 ц.: о. І. Федина, Дорош; по 25 ц.: М. Ярема, Т. Стек, С. Дубей, Ю. Шарик, К. Семенюк, М. Савчак, К. Врублевська, А. Ярема, Гой, Скрутовський, Реновець; решта дрібними. Разом $5.25. Гроші вислано через Обєднання.

В. К.

НОРТГЕМПТОН, ПА.

З Листопадового Свята на інвалідів.

У неділю, 21 листопаду 1937, в місцевій укр. гр.-кат. церкві о. В. Уляницький відправив панахиду за померлих вояків Української Армії і притім виголосив проповідь, у якій згадав про перебіг зриву в 1918 році. Також закликав, щоби присутні зложили свої жертви на українських інвалідів, бо це є нашим обовязком тепер заопікуватися тими, що не щадили в інтересі нас усіх свого здоровля.

Заходом аматорського гуртка при названій церкві під проводом дяковчителя З. Градовецького відбувся 28 листопаду концерт у честь листопадового зриву. Ввесь прихід призначено на інвалідів. Чистого прибутку з панахиди і концерту було $40. Зложили по $1: о. В. Уляницький, С. Тюхтій, Анна Нестор, Ольга Паланиця, М. Загоруйко (з Істон), О. Палій, С. Глущак; по 50 ц.: І. Брощак, С. Сеник; решта дрібними. Т-во Укр. Січових Стрільців від. 44 ухвалило на річних зборах дати зо своєї каси $10 на українських інвалідів. Разом суму $50 вислано через Обєднання на призначену ціль.

Лука Демчук.

ТАЙТУСВИЛ, ПА.

На сироти й інвалідів.

Відділ 72. У. Н. Союзу в Тайтусвил, Па., на своїх річних зборах ухвалив вислати з каси $10 з призначенням $5 на сироти і $5 на інвалідів у Рідним Краю. Гроші вислано через Обєднання.

Іван Курах.

ШІКАГО, ІЛЛ.

На Рідну Школу.

Сестрицтво Благовіщення Пресв. Богородиці, від. 125 У. Н. Союзу, переслало через Обєднання на Рідну Школу $10.

РОЧЕСТЕР, Н. Й.

На політичних вязнів.

Український Жіночий Клюб з Вест Енді на річних зборах 17 грудня 1937 ухвалив вислати $5 на українських політичних вязнів. Гроші вислано через Обєднання.

Уряд У. Ж. Клюбу.

ВУСТЕР, МАСС.

На народні цілі.

Гром. Иосиф Зазуляк переслав через Обєднання від себе $10 з призначенням на такі народні цілі: на шпиталь „Народньої Лічниці" $2.50 на інвалідів, $2.50 на „Просвіту" і $2.50 на визвольну боротьбу.

НЮАРК, Н. ДЖ.

На народні цілі.

Т-во ім. Богдана Хмельницького, від. 133 У. Н. Союзу в Нюарку, ухвалило на своїх річних зборах 11 грудня 1937 виасигнувати з товариської каси на такі народні цілі: на „Просвіту" у Львові $25, на Рідну Школу $10, на політичних вязнів $15 і на визвольну боротьбу $10. Разом $60. Гроші вислано через Обєднання.

Олекса Будник,
секр. від. 133 У. Н. С.

ТАРЗАН НА РОЗШУКАХ. (53)

„А може це княгиня з нервовости кидалась у сні?" — запитав Бравн, не трактуючи дуже серіозно того, що говорила дівчина. „Мені також здається, що княгиня. Але чому вона мала кидатися? Пізніше мені навіть причувалося, що вона на ліжку чогось харчала. Її харчання довго не тревало, а по кількох мінутах утихло. Та після того я так перелякалася, що прибігла сюди".

Бравнові подобалося це, що вона прибігла саме до нього. Він любив цю гарненьку французку і не скривав задоволення, коли вона знаходилася в його товаристві. Тому, потішивши її так для формальности, він почав говорити про інші речі, далі думаючи в серці, що Анета лиш удавала, що чогось налякалась, а фактично вона хотіла прийти до нього.

Вони сиділи так кілька годин, поки не прийшла черга для Сборова перебирати сторожу. На голос Бравна, що час іти на сторожу, Сборов не давав на себе довго ждати. Вийшовши одітий, він не міг скрити великого зворушення. „Чи все гаразд?" — запитавсь він трохи розсіяно. „А вжеж, що все гаразд, відповів весело Бравн, відходячи з Анетою попід руки.

Коли вони підійшли до шатра Сборових, Анета заговорила: „Ох, я чогось дуже боюся входити до середини. Я маю прочуття, що щось страшне сталося". „Нічого, дівчинко, далі жартував Бравн, задоволений, що Анета зо страху тулиться до нього. „Коли знову налякаєшся, то чимскорше прибігай до мене"... Це вже був ранок, коли Бравн почув гострий крик.